

สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) แบบการศึกษาสหสัมพันธ์ (Correlational study) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ปัจจัยพื้นฐานบางประการกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี อายุ 15-49 ปี ที่มารับบริการที่คลินิกโรคติดเชื้อ ห้องตรวจอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 136 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้คือ ข้อมูลทั่วไป การรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดตามกรอบแนวคิดของ Orem (1985) ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน และนำไปทดลองใช้กับผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย หาค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์เท่ากับ 0.97 และพฤติกรรมการดูแลตนเองเท่ากับ 0.71 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2539 ถึงเดือนธันวาคม 2539

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for WINDOWS โดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าความสัมพันธ์โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการทดสอบไคสแควร์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 136 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 69.9 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ร้อยละ 59.6 จบระดับประถมศึกษาร้อยละ 56.6 มีอาชีพรับจ้างร้อยละ 33.1 รองลงมา มีอาชีพเกษตรกรร้อยละ 26.5 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสอยู่ร้อยละ 57.4 ครอบครัวเดี่ยวร้อยละ 50.7 มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยระหว่าง 2,000-4,999 บาท/เดือนร้อยละ 31.6 เป็นผู้ป่วยที่อยู่ในระยะเอดส์ร้อยละ 39.7 รองลงมาคืออยู่ในระยะติดเชื้อแต่ไม่มีอาการร้อยละ 35.3 และส่วนใหญ่

จะรับรู้ว่าคุณเองติดเชื้อเอชไอวีมาแล้วน้อยกว่าหรือเท่ากับ 6 เดือน ร้อยละ 37.5 รองลงมาคือรับรู้ว่าคุณเองติดเชื้อตั้งแต่ 7-12 เดือน ร้อยละ 24.3

2. การรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.26$, $SD = 0.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์อยู่ในระดับดีเช่นกันโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ การรับรู้อาการของโรค ($\bar{X}=3.29$, $SD = 0.48$) การรับรู้การป้องกันและการแพร่กระจายโรค ($\bar{X}=3.27$, $SD=0.38$) การรับรู้ลักษณะและความรุนแรงของโรค ($\bar{X}=3.25$, $SD=0.40$) การรับรู้วิธีการปฏิบัติตน ($\bar{X}= 3.24$, $SD=0.40$)

2.1 การรับรู้อาการของโรค กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้อาการของโรคมากที่สุดได้แก่รับรู้ว่าคุณติดเชื้ออาจมีอาการต่างๆอย่างเรื้อรังโดยไม่ทราบสาเหตุได้ ($\bar{X}=3.34$, $SD=0.53$) และน้อยที่สุดได้แก่ รับรู้ว่าคุณติดเชื้อบางราย ถ้ารักษาสุขภาพให้ดีอาจไม่แสดงอาการของโรค ($\bar{X}=3.26$, $SD=0.58$)

2.2 การรับรู้การป้องกันและการแพร่กระจายโรค กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้การป้องกันและการแพร่กระจายโรคมากที่สุดได้แก่ รับรู้ว่าคุณเชื้อเอดส์สามารถแพร่ได้ทางเลือด น้ำกาม และน้ำในช่องคลอด ($\bar{X}=3.46$, $SD=0.51$) และน้อยที่สุดได้แก่ รับรู้ว่าการถูกยุงที่ไปกัดผู้ป่วยเอดส์มาก่อนก็สามารถทำให้ติดเชื้อเอดส์ได้ ($\bar{X}=3.03$, $SD=0.68$)

2.3 การรับรู้ลักษณะและความรุนแรงของโรค กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ลักษณะและความรุนแรงของโรคมากที่สุดได้แก่ รับรู้ว่าคุณเมื่อเชื้อเอดส์เข้าสู่ร่างกายแล้วจะทำให้ร่างกายอ่อนแอติดเชื้อโรคง่าย ($\bar{X}=3.38$, $SD=0.53$) และน้อยที่สุดได้แก่ รับรู้ว่าคุณเมื่อเป็นโรคเอดส์แล้วไม่มีวิธีการรักษาให้หายได้ ($\bar{X}=2.86$, $SD=0.75$)

2.4 การรับรู้วิธีการปฏิบัติตน กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้วิธีการปฏิบัติตนมากที่สุดได้แก่ รับรู้ว่าคุณติดเชื้อเอดส์ควรไปพบแพทย์ตามนัดทุกครั้ง ($\bar{X}=3.47$, $SD=0.50$) และน้อยที่สุดได้แก่ รับรู้ว่าคุณเมื่อเกิดความเครียดไม่จำเป็นต้องปรึกษาใครเพราะการเป็นโรคเอดส์ไม่ควรให้คนอื่นรู้ ($\bar{X}=2.79$, $SD=0.81$)

3. พฤติกรรมการดูแลตนเอง กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการดูแลตนเองอยู่ในระดับดีหรือเหมาะสม ($\bar{X}= 3.44$, $SD= 0.28$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองที่เหมาะสม 5 อันดับแรก ได้แก่อาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง ($\bar{X}=3.90$, $SD=0.34$) ล้างมือทุกครั้งหลังถ่ายอุจจาระ($\bar{X}=3.90$, $SD=0.38$) รับประทานยาและปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ ($\bar{X}=3.88$, $SD=0.44$) ทำความสะอาดผิวหนังบริเวณรักแร้ อวัยวะเพศและทวารหนัก ($\bar{X}=3.87$, $SD=0.40$) และยอมรับความช่วยเหลือจากบุคลากรทางสุขภาพ ($\bar{X}=3.81$, $SD=0.58$)

คะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองอยู่ในระดับปานกลาง พบว่ามี 4 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ ไม่ใช้มีดโกน หรือกรรไกรตัดเล็บร่วมกันกับคนอื่น ($\bar{X}=2.97$, $SD=1.27$) ชักเสื้อผ้าร่วมกับบุคคลในครอบครัวตามปกติ ($\bar{X}=2.84$, $SD=1.38$) มีการออกกำลังกาย ($\bar{X}=2.77$, $SD=0.94$) พுகุยระบายความเครียด ความกลัว หรือความวิตกกังวล กับบุคคลในครอบครัว เพื่อน หรือเจ้าหน้าที่ทางสุขภาพ ($\bar{X}=2.32$, $SD=1.09$)

คะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองไม่เหมาะสม ได้แก่ การพุดคุยถึงเรื่องการติดเชื้อเอดส์ของท่านกับบุคคลอื่น ($\bar{X}=1.96$, $SD=0.97$)

4. การรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.288$)

5. อายุ ระดับการศึกษา รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ สถานภาพสมรส ลักษณะครอบครัว ระยะของโรค ระยะเวลาตั้งแต่รับรู้ว่าติดเชื้อจนถึงปัจจุบันไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

5.2.1.1 จากผลการวิจัยพบว่าการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี ดังนั้นพยาบาลควรส่งเสริมผู้ติดเชื้อกลุ่มนี้ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์โดยการสอน ให้คำแนะนำ และทำความเข้าใจกับผู้ติดเชื้อทุกรายเพื่อให้มีการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ดีและสูงสุด ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้ติดเชื้อมีพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างเหมาะสมตามมา ทำให้ผู้ติดเชื้อยืระยะเวลาของการป่วยเป็นโรคเอดส์หรือลดอาการรุนแรงจากโรคแทรกซ้อนต่างๆ และมีชีวิตยืนยาวเท่าที่จะเป็นไปได้ รวมทั้งช่วยลดการแพร่กระจายโรคไปสู่บุคคลอื่นด้วย

5.2.1.2 จากการที่ว่างกลุ่มตัวอย่างไม่พุดคุยถึงเรื่องการติดเชื้อของตนกับบุคคลอื่นถึงร้อยละ 75.8 และไม่พุดคุยระบายความเครียด ความกลัวหรือความวิตกกังวลกับบุคคลในครอบครัว เพื่อน หรือเจ้าหน้าที่ทางสุขภาพ ถึงร้อยละ 60.3 ฉะนั้นพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ติดเชื้อกลุ่มนี้ นอกจากจะดูแลทางด้านร่างกายแล้ว จะต้องดูแลทั้งด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และแนะนำให้รู้จักเข้ากลุ่มเพื่อปรึกษาหารือกับคนอื่นด้วย

5.2.1.3 พยาบาลควรสอนและให้คำแนะนำแก่ครอบครัวและญาติของผู้ติดเชื้อเอชไอวีเกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์และวิธีการดูแลผู้ติดเชื้อทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ตลอดจนให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนแก่ครอบครัวและญาติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมให้สามารถดูแลผู้ติดเชื้อ

ที่บ้านได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งช่วยเหลือให้เขาสามารถส่งเสริมให้ผู้ติดเชื้อมีการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในทางดีและมีพฤติกรรมในการดูแลตนเองอย่างเหมาะสมด้วย

5.2.2 ด้านการศึกษา

เป็นที่ทราบแล้วว่ากลุ่มตัวอย่างไม่พูดคุยกับใคร ฉะนั้นในการสอนควรเน้นให้นักศึกษาตระหนักถึงการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี ทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และเน้นให้เข้าใจถึงการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ว่าถ้าผู้ติดเชื้อเอชไอวีมีการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์อย่างไรก็จะส่งผลให้มีพฤติกรรมในการดูแลตนเองอย่างนั้น

5.2.3 ด้านการวิจัย

5.2.3.1 ศึกษาเพื่อหาวิธีการในการส่งเสริมให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวีมีการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ที่ถูกต้อง

5.2.3.2 ศึกษาเพื่อหารูปแบบที่จะทำให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี มีพฤติกรรมในการดูแลตนเองดี

5.2.3.3 ในการศึกษาครั้งนี้อาจมีข้อจำกัดเนื่องจากการวิจัยเชิงปริมาณ อาจได้ข้อมูลไม่ครอบคลุม เพื่อให้ได้รายละเอียดของพฤติกรรมในการดูแลตนเองอย่างครอบคลุมมากขึ้น จึงควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมในการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวีต่อไป